
مجموعه ادب معاصر فارسی

۱۷

معرفی و بررسی

آثار داستانی و نمایشی

از ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۰ شمسی

بهناز علی پور گسگری

فرهنگستان زبان و ادب فارسی

نشر آثار / تهران ۱۳۹۳

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فروست

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتاب‌شناسی ملی

علی‌پور گسگری، بهناز، ۱۳۴۷-

معرفی و بررسی آثار داستانی و نمایشی از ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۰ شمسی / بهناز علی‌پور گسگری

تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی، گروه نشر آثار، ۱۳۹۳

۳۲۸ص.

فرهنگستان زبان و ادب فارسی: ۱۲۹. مجموعه ادب معاصر فارسی: ۱۷.

978-600-6143-54-5 : ۱۷۰۰۰۰ ریال

فیپا

داستان‌های فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد

داستان‌های فارسی -- قرن ۱۴

نمایشنامه فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد

نمایشنامه فارسی -- قرن ۱۴

نویسندگان ایرانی -- سرگذشت‌نامه

فرهنگستان زبان و ادب فارسی، گروه نشر آثار

۱۳۹۳ م ۸۴/ع ۳۸۶۹ PIR

۸۴۳/۶۲۰۹

۳۵۰۳۶۴۴

فهرست

۹.....	پیشگفتار.....
۱۳.....	حسن مقدم.....
۱۵.....	جعفرخان از فرنگ آمده.....
۱۹.....	علی دشتی.....
۲۲.....	ایام محبس.....
۲۷.....	ذبیح بهروز.....
۲۹.....	چپچک علیشاه یا اوضاع سابق دربار ایران.....
۳۳.....	شاه ایران و بانوی ارمن.....
۳۹.....	حسین کاظم‌زاده ایرانشهر.....
۴۰.....	رستم و سهراب.....
۴۳.....	مرتضی مشفق کاظمی.....
۴۴.....	تهران مخوف.....
۵۱.....	عباس خلیلی.....
۵۳.....	روزگار سیاه.....
۵۶.....	انسان.....
۶۰.....	اسرار شب.....
۶۳.....	عبدالحسین صنعتی‌زاده کرمانی.....
۶۴.....	مجمع دیوانگان.....
۶۹.....	مانی نقاش.....
۷۳.....	گریگور یقیکیان.....
۷۵.....	جنگ مشرق و مغرب یا داریوش سوم (کدمانس).....
۸۰.....	برای وطن.....
۸۳.....	سلیمه.....

۸۷	کاظم مستعان السلطان «هوشی دریان»
۸۷	شرلوک هلمس ایران صادق معقلی، داروغه اصفهان
۹۱	سید عبدالرحیم خلخالی
۹۲	داستان خونین یا سرگذشت برمکیان
۹۵	آقامحمد کرمانی
۹۵	احمدخان و عزیزه یا نقض عهد
۱۰۱	سید علی نصر
۱۰۳	شوهر وفادار یعنی کشک
۱۰۷	سعید نفیسی
۱۱۰	آخرین یادگار نادرشاه
۱۱۴	فرنگیس
۱۱۷	احمدعلی خدادادگر تیموری (کرد دینوری)
۱۱۷	روز سیاه کارگر و روز سیاه رعیت
۱۲۳	آقا میرزا محمدخان جودی
۱۲۳	وصلت اجباری
۱۲۹	میرزا یحیی دولت‌آبادی
۱۳۰	شهرناز
۱۳۵	علی‌اصغر شریف‌طهرانی
۱۳۶	خونبهای ایران یا عشق و شکیبایی
۱۴۱	مکتب عشق
۱۴۵	نصرت‌الله شادلو
۱۴۵	عشق پاک
۱۵۰	مداخلات عزم و عشق در کامیابی‌های عجیب نادرشاه افشار
۱۵۳	عبدالحسین بافقی یزدی (آیتی)
۱۵۵	سیاحت‌نامه دکتر ژاک امریکایی
۱۶۵	اسماعیل بن محمدعلی محلّاتی نجفی
۱۶۶	گفتار خوش یارقلی
۱۷۱	شیخ موسی نثری همدانی
۱۷۳	افسانه طیّ زمان
۱۷۷	محمد حجازی (مطیع‌الدوله)
۱۷۹	هما

۱۸۳	پریچهر
۱۸۷	زینا
۱۹۵	سید محمدحسن نجفی قوچانی
۱۹۶	سیاحت شرق یا زندگی نامه و سفرنامه آقانجفی قوچانی
۲۰۱	سید فخرالدین شادمان
۲۰۲	کتاب بی نام «زندگی من در خانه خداست»
۲۰۷	لطف الله ترقی
۲۰۸	جن در حمام سنگلیج
۲۱۱	خانم هندی
۲۱۵	میرزا حیدرعلی اصفهانی
۲۱۶	مظالم ترکان خاتون
۲۲۱	لازیکا یا کلشید
۲۲۵	عبدالرحمن فرامرزی
۲۲۶	سرگذشت یک بدبخت
۲۲۹	عباس آراین پور کاشانی
۲۳۰	عروس مدی
۲۳۵	ربیع انصاری اصفهانی
۲۳۶	جنايات بشر یا آدم فروشان قرن بیستم
۲۴۱	سید اشرف الدین حسینی (نسیم شمال)
۲۴۲	عزیز و غزال
۲۴۵	صادق هدایت
۲۴۸	پروین دختر ساسان
۲۵۲	زنده به گور
۲۵۶	سایه مغول (جزوه انیران)
۲۵۹	رضا کمال «شهرزاد»
۲۶۱	شب هزار و یکم الف لیله
۲۶۵	میرزا حسینعلی خان گلشن (اصفهانی)
۲۶۵	بانوان واژون بخت
۲۷۱	محمد مسعود
۲۷۲	قاتل کیست؟
۲۷۹	محمدحسین رکن زاده آدمیت

۲۸۰	دلیران تنگستانی
۲۸۵	علی اصغر رحیم زاده صفوی (فرهمنده)
۲۸۷	شهریانو
۲۹۳	حسینقلی مستعان
۲۹۵	شوریاه
۲۹۹	آقایزرگ علوی
۳۰۲	باد سام
۳۰۵	دیودیو (جزوه انیران)
۳۰۹	غلامرضا برزگر امیرآینی
۳۰۹	افسانه ستاره مسعود
۳۱۳	ایراندخت تیمورتاش
۳۱۴	دختر تیره بخت و جوان بوالهوس
۳۱۹	علی شیرازپور پرتو «شین پرتو»
۳۲۱	شب بدمستی (جزوه انیران)

پیشگفتار

کتاب معرفی و بررسی آثار داستانی و نمایشی از ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۰ در چارچوب طرح «تطور مضامین داستانی در ادبیات فارسی» زیر نظر «گروه ادب معاصر» فرهنگستان زبان و ادب فارسی پدید آمده است و محتوای آن یک دهه از مهم‌ترین دوره‌های تاریخ ادبیات معاصر ایران را در بر می‌گیرد. دفتر اول آن متعلق به دوره تاریخی ۱۲۵۰-۱۳۰۰، به کوشش حسین مرتضائیان آبکنار، در سال ۱۳۸۷ چاپ و منتشر شد.

در این دفتر، پنجاه و هفت اثر، شامل رمان و نمایشنامه و داستان کوتاه، بررسی شده‌اند. حجم این آثار از ده تا هشتصد صفحه نوسان دارد که، به فراخور کمیت و کیفیت، فضای مناسب به آنها اختصاص یافته است.

بر اساس شیوه تحلیل محتوا، ساختار و عناصر و مضامین هر اثر بررسی شده و، در آغاز، شرح مجملی درباره نویسنده شامل اشاراتی درباره زندگی فردی و خانوادگی، فعالیت‌های فرهنگی - اجتماعی و سیاسی و آثار او آمده است. هدف از گردآوری این بخش شناساندن خاستگاه طبقاتی، سوابق تحصیلی، دغدغه‌های اجتماعی و فرهنگی، و نقش اثرآفرین در شکل‌گیری جریان‌های ادبی معاصر بوده است. در معرفی دستاورد

نویسنده تنها به آثار ادبی او اکتفا نشده و از انواع دیگر تراوش قلمی وی نیز، به منظور نشان دادن حوزه‌ها و دامنه فعالیت فکری و معنوی‌اش یاد شده است. سپس خلاصه‌ای از هر اثر متضمن طرح کلی داستان، گزارش وقایع، معرفی شخصیت‌ها، و روابط و کنش و واکنش آنان به دست داده شده است تا مخاطب در جریان طرح کلی و پیرنگ داستان قرار گیرد و تصویر اجمالی نسبتاً روشنی از اثر برای ورود به بحث اصلی در ذهن داشته باشد.

سرانجام به تحلیل ساختاری و محتوایی اثر پرداخته شده است و آن مبتنی است بر، توصیف و مقایسه و تحلیل عناصر داستان از نوع روایت، زمان و مکان، شخصیت‌ها و مضامین گرفته تا اندیشه، نوع نگاه نویسنده و زبان و لحن و چگونگی پرداخت هر اثر. به طور مثال درونمایه‌های مکرر در آثار این دهه از دغدغه‌های یکسان نویسندگان این دوره خبر می‌دهد که برخاسته از شرایط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است. جامعه‌ای که در برکشیدن جامعه تنگ سنت به زحمت افتاده و لباس مدرنیسم نیز به تن او اندازه نیست، دچار کشمکش‌هایی است که عمده مضامین آثار این دوره را تشکیل داده‌اند. بیان عریان این موقعیت‌ها در مضامینی چون ستم‌دیدگی زنان، مخالفت با ازدواج اجباری، تلاش برای فراهم آوردن شرایط مساعد تعلیم و تربیت کودکان و زنان، مبارزه با جهل و بی‌سوادی، انتقادات اجتماعی و سیاسی، ملی‌گرایی، هویت‌جویی و غرب‌ستیزی جلوه‌گر شده است.

در پایان، پاره‌ای از متن هر اثر نقل شده است. در انتخاب پاره‌ها تلاش بر این بوده است که معرف نثر و زبان نویسنده و شیوه نگارش او باشند.

در تدوین این دفتر، معرفی و بررسی پیشینه ادبیات داستانی و نمایشی ایران در دوره منظور نظر، نشان دادن سیر تحول آثار متعلق به این دوره، بیرون کشیدن آنها از بوتۀ فراموشی، وصف تجربه‌های اولین نسل نویسندگان ادبیات خلاق، بیان ارزش‌های ادبی و هنری، اجتماعی و فرهنگی آنها وجهه نظر بوده است.

برای انتقال مطالب، زبانی به دور از پیچیدگی‌های رایج در کتب نقد ادبی اختیار شده

تا برای عامه خوانندگان سهل الهضم باشد.

منابع در این پژوهش، به ویژه در بخش زندگی نامه اثر آفرینان، پرشمارند. به همین جهت، از ارجاعات درون متنی جز در مواردی اندک، پرهیز شده و به درج فهرست آنها در پایان دفتر اکتفا شده است.

بر خود فرض می دانم از حمایت های استاد سمیعی (گیلانی)، مدیر گروه ادب معاصر و بانی طرح های جاری، سپاسگزاری کنم. مراتب تشکرم را از آقای حسن میرعابدینی به پاس کمک های بی متثان، و خانم سایه اقتصادی نیا که بازبینی و اصلاحات بهایی متن را متقبل شدند ابراز می دارم. در خاتمه از تلاش پژوهشگران گرامی که بخش عمده ای از کار مرهون گزارش های مکتوب آنان بوده است قدردانی می کنم.

بهناز علی پور گسگری

(استادیار گروه ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور)

پژوهشگران

ناهد احمدیان

گلناز افشار وثوقی

سایه اقتصادی‌نیا

گیلدا پورجبار

منصوره تدینی

فهیمه جعفری

علیرضا حافظی

محمد حسینی

سهیلا غضنفری

محمد قاسم‌زاده

محمد رضا گودرزی

حسین مرتضائیان آبکنار

محمد مهدی مقیمی‌زاده

الهام نوبخت